

JEG REJSTE I efteråret 1996 til Barcelona for at slå mig ned hos min værtinde på en pension, jeg kender, og der søgte at finde ro til at skrive en roman. Men som så ofte, når man har dette fromme forsæt, bliver man paradoksalt nok særligt disponeret for alle mulige distraktioner. En af de andre logerende på pensionen som jeg her vil vælge at kalde Z., og som var en hel del yngre end jeg selv, forstod på det hele at jeg ganske udmærket kendte byen, at jeg havde boet der adskillige gange, og snart begyndte han så at sige at invitere sig ind på mit værelse. Det blev begyndelsen til den beretning, som man kan læse i det følgende, og til det i hvert fald foreløbige forlis af min planlagte roman. For som han begyndte at fortælle sin historie gik det mere og mere op for mig hvor nødvendig og påtrængende den var i forhold til min egen. Jeg har derfor valgt at skrive den ned. Det blev et arbejde, som jeg måtte finde ro til, når han indimellem lod mig få lidt fred, og som strakte sig over den måneds tid hvor vi boede sammen på pensionen. Vi opholdt os meget der, han sad på min seng og røg og drak mens han fortalte. Af og til viste jeg ham rundt i byen, som jeg har boet i en tid for en halv snes år siden. Vi gik ture op til forlystelsesparken på Mont Juïc, ud til Park Güell langt ude forbi Hospital Militar. Om aftenerne spadserede vi tit ud på Las Rompeolas, hvor de elskende gemmer sig i bilerne på havnevejen ud til cafeteriaet ved fyret. Men ligegyldigt hvor vi end befandt os, så fortabte han sig målløst i sin fortælling fra krigen. Og meget ofte, så var det som om han forsøgte at besvære, at der var noget alment over hans skæbne. At han til trods for sin livshistorie, der var fyldt med rædsel og barbari, var som en hvilken som helst anden. Ja, det var nærmest som om han opfordrede mig til at bekræfte ham i det. Jeg lyttede og tav, som man skal.

Hans historie har jeg nedskrevet efter erindringen, i en mærkelig tilstand af søvnløshed, når han indimellem lod mig få lidt fred. Dagen efter at han havde afsluttet den om natten på en bar hvor vi sad, inde i Barrio Chino, gik jeg ind på hans værelse henad middag, blot for at finde det tomt. Der var kun hans spor. De utømte askebægre, flaskerne under sengen. Min værtinde fortalte mig, at han var taget af sted straks om morgenen, hun havde ingen anelse om hvorhen. Jeg kan gisne om at han har krydset Gibraltarstrædet, for som han fablede tåget om, så ville han søge sydpå for at ende et sted, hvor hans historie endelig kunne fortabe sig i andres. Det eneste jeg har søgt, er at gøre hvad jeg kunne for at bevare hans beretning.

*Jens-Martin Eriksen
Barcelona-København,
efterår og vinter 1996*

[ALABAMA]

JEG VIL HER fortælle noget om, hvad der skete i den måneds tid, hvor jeg opholdt mig i Alabama. Det er ikke fordi jeg har lyst til at bevare denne erindring, fordi den skal være noget uforglemmeligt for mig, som jeg vil kunne gøre mig til af, og sige, at det har jeg været med til, noget der skal glorificere mig. Tværtimod, så er det noget jeg i den tid, der nu er gået siden, har holdt helt for mig selv, som en hemmelighed, som jeg heller ikke har i sinde at berette noget om til andre jeg kender. Hvad der skete for mig og mine kammerater der, det vil kun komme frem her, håber jeg.

Det vil forblive en hemmelighed, men blive husket af os hver især, vi vil aldrig møde hinanden igen, vi vil aldrig tale om det, heller ikke om vi ved et tilfælde skulle støde på hinanden, bare strejfe skuldre en helt tilfældig dag. Næppe nogen vil give sig til kende for hinanden, og afsløre med åbent ansigt, at vi var med, at vi husker hinanden fra den måned. Og hvad der videre foregik de andre steder i nærheden, på steder, som vi dengang kaldte ved navne som Zanzibar, Zambesi, Madagaskar, Cambodja, Columbus, Arizona, Alaska, Perm og Minnesota.

På en måde forråder jeg måske noget mellem os ved at jeg nu her et stykke tid efter, at jeg er kommet væk igen, så sidder og begynder på denne beretning, for det lå allerede dengang som noget udtalt imellem os, at det vi var med til derude, det skulle forblive en hemmelighed i vores liv bagefter. Vi skulle aldrig fortælle det videre, ikke engang til vores kærester eller hustruer eller børn om vi havde nogen. Som noget, der bandt os sammen, jeg ved ikke, som en stor hemmelighed, der hvis den blev afsløret af bare én af os, ville blive opfattet som et forræderi mod alle de andre, som var med. Vi sagde det aldrig direkte, men det var, hvad skal jeg sige, noget der lå som en tavs og hellig overenskomst mellem os. Nærmest som om afsløringen i sig selv ville virke som en forbrydelse, som en overskridelse af det helligste, der kan eksistere mellem mennesker. At vi med den på en måde ville destruere alle de andre kammeraters liv, deres forening med dem de holdt af, med deres hustruer og børn. Hvis blot én af os forbrød sig og begyndte at fortælle, som det der berømte svage led i en kæde mellem mennesker med deres usigelige hemmelighed, ville det sprænge alle de andres liv i stumper og stykker. Men denne hellige lov, som jeg vil vove at kalde den, den blev som jeg siger aldrig fremsagt som en regel vi for eftertiden måtte og skulle leve efter, kun undertegnet som en tavs overenskomst, hvis overtrædelse ville være lige så forbryderisk som det værste forræderi.

Hvilket forræderi kunne vi forestille os ville være værre end dette? Jeg ved det ikke. Et forræderi mod et land, et forræderi mod en sag, mod en idé? Jeg ved det ikke. Sådan noget siger mig ikke noget videre, ikke efter denne tid. Der er så meget, som skifter betydning for én, noget som man halvt ubevidst tog for noget selvfølgelig, som var en slags tabu for én, men som nu forsvinder for mig som det mest ligegyldige. Noget underligt døsig, der er forvitret nu, fordi det er den anden

gang vel, hvor jeg som nu bliver fristet til at overskride et virkeligt tabu, og komme med denne beretning, og så for alvor ser, hvad der kan betyde noget.

Jeg vil derfor blive ved med at bruge disse navne for stederne, som vi fik af kommandanten dengang. Det må for andre, for nogen, der hvis de mødte denne beretning, virke som en imaginær geografi, et eller andet utopisk sted, et intetsteds på virkelighedens kort. Men det er udelukkende et dække for hvor vi var denne måned, og for hvad vi foretog os. Alabama er ikke blot den landsbyskole, hvor vores forlægning var, vores sovesal, opholdsrum og spiserum. Vi tænker hver især på stedet ved at huske hvad vi foretog os der, som nu i Alabama. Bare et lille, bitte brud på noget dagligdags, en lidt anderledes rutine, der hurtigt sank ind i os som noget selvfølgelig. Et sted, hvor vi hvilede, sov, drak, røg, sang, spiste, fortalte vitser, ja, snakkede om alt for at udholde det hele dér. For at forsikre os om, vel, at vi stadigvæk levede i virkeligheden, var mennesker, at vi ikke var blevet revet bort i en slags mareridt. At vi kort sagt stadigvæk var i live. På en måde var det et hjem for os.

Det slog os alle, tror jeg, uden at vi dog direkte sagde det til hinanden, at det var hvad ordet "hjem" kom til at betyde for os. Et sted hvor man sikrede sig, at man var i live, at nogen bekræftede, at man ikke i sig selv var fortabt i et andet og uforståeligt univers, men at man tværtimod var sammen med de andre, at man stadigvæk eksisterede, at man endnu hørte til menneskene. At hvad man gjorde, kunne man gøre, og så stadigvæk leve videre. Blive ved med at leve videre, også når det hele var overstået. At der stadigvæk var længsler i os, at vi stadigvæk havde en erindring om et liv borte fra Alabama hvor vi hver især kom fra, og som vi en dag ville vende tilbage til. Det kan virke så banalt, synes jeg, når jeg tænker på hvad denne længsel blev holdt oppe med, i de øjeblikke der, med at man ligger på en seng, med at man ryger cigaretter, med at man ryger en joint, med at nogen har en flaske, som går rundt, med at man drikker kaffe og snakker og udveksler billeder som folk, der lige har fået et barn, en kæreste, lige er blevet gift. Og tager det som om det der helt små, det skulle være foregået den første gang i verdenshistorien. Men man vænner sig hurtigt til det. De øjeblikke af denne gode banalitet står for mig nu som det mest værdifulde. Når man er allermost rædselsslagen for at være død, for for evigt at være forstødt fra menneskene og livet, fra ethvert menneskeligt samfund, så er det som om man møder de inderste længsler, de mest famlende ord fra en på sengen ved siden af, der ikke behøver besvære sig med at forstå én. Men som kan tale som én selv, fordi vi begge lever på randen af det vi aldrig nogensinde havde forestillet os, og som vi begge ved ingen nogensinde vil kunne dele med os. Men ved at ligge der og ikke forstille os, ved bare at snakke og drikke og ryge, og være klar over at ingen må vide noget om os fordi de aldrig vil kunne forstå os, kan man på en nådig måde slå tiden ihjel. Det var sådan, tror jeg, at vi kom til at høre sammen, som en gruppe, som et lille samfund der på Alabama, fordi vi begreb, at det at forstå nogen, det at kunne sætte sig ind i et liv, en andens liv, andres liv, vores, skulle være den mest falske og overfladiske og foragtelige illusion som man kan nære. Derfor er der ingen, der kan forestille sig hvordan vores liv var. Jeg lyver derfor ikke, når jeg siger, at det vi lærte igennem denne tavse overenskomst mellem os om intet at berette, fordi det ikke tjener til noget, og fordi ingen vil kunne forstå os, og ved denne gode banalitet i

stanken af sved og skidt og denne uendelige udveksling af billeder fra en verden, vi skulle vende tilbage til - det hele lærte os mere om betingelserne for vores liv, end vi nogensinde havde hørt før i de godt femogtyve år, der var gået forud.

Som om betingelserne man er underlagt, uafvidende eller ej, de kun kan blive indset, erkendt, i noget der ligner et lynglimt. Alt andet fortaber sig i sovesalen på Alabama som noget underligt søvnigt tidsspilde af lærdom, helt tilfældige ligegyldige beskæftigelser som man var drysset rundt og havde foretaget sig. Hvad jeg vil sige er, at forskellene mellem os blev ubetydelige, om vi var studenter, håndværkere, arbejdere, sjufte eller slet og ret nogen, der bare drev den af og ikke havde i sinde at ændre det. Hvad der kom til at betyde noget, var derimod det jeg ville kunne kalde "det menneskelige", hvis det ikke var fordi det vi foretog os mens vi var på Alabama netop satte dette ord i en mærkelig belysning. Så jeg ved ikke helt hvad jeg skal kalde det andet end "det gode banale". Det forhold, at vi på trods af de ordrer vi fik, og som vi udførte, også ville bevare troen på, at livet skulle fortsætte for os. At vi ville komme væk en dag, væk fra hinanden, at vi ville leve med denne hemmelighed om Alabama hver især, at vi kunne bevare en længsel i os efter noget, der skulle være vores helt eget liv, vores kærester, hustruer og børn, at livet i det hele taget kunne fortsætte. Disse små håb blev repeteret, akkompagneret af en uendelig kæde af cigaretter, af kaffe, af spiritus, af denne række af billeder mens vi lå der på sovesalen. Alt i alt mens vi forsikrede hinanden om, at vi var i live, at vi ikke var døde, at dette ikke skulle være det sidste i vores liv, at vi ville gå videre. At Alabama bare var et sted, hvor alt kunne fortælles i en slags sandhedstime. Og vores ekspeditioner til Columbus, Zambezi, Arizona og til Alaska, Madagaskar og Perm var undtagelser, som vi en dag skulle blive i stand til at glemme.

Jeg vil derfor heller ikke forråde nogen af mine kammerater med denne beretning. Men give dem navne som Ludo, Gamma, Delta og så Möbius, som jeg mødte den sidste dag jeg var i Alabama, og som kom for at afløse mig. Lige såvel, som jeg heller ikke vil fortælle hvor vi var. Navnene for hvor vi virkelig var, og hvem vi virkelig er, er for mig ligegyldige. Det er, hvad jeg tror på. Hvad navne og ord henviser til er jo et helt tilfældigt forhold, som er opstået af gud ved hvad, en særegen historie vel? Men jeg vil ikke fortælle den særegne historie, ikke en historie om steder og personers egensindighed, men om hvad tilfældet, dette det mest virkelige bød os en måneds tid i efteråret. Hvad jeg tror på, er at lige så tilfældigt, som forholdet er mellem et navn og et sted, et fysisk sted i geografien - lige så tilfældigt er forholdet mellem navnet og personen. Jeg selv har intet navn, for jeg nyder dette privilegium at fortælle historien. Gamma kunne hedde noget andet, som Ludo og Delta og så min særlige ven i en lang nat, Möbius, som jeg også kan savne af og til. Os alle sammen. Sådan som tilfældet nu ville det. Men vi er ikke særlige dyr af en slags, sådan ser vi ikke os selv, tror jeg, at jeg kan sige. Men blot nogen, der før disse begivenheder her levede i det vi måske nu kan se som dagenes vidunderlige, men også ubærlige lethed. Hvad jeg vil sige er, at jeg tror, der bag vores navne kan gemme sig hvem som helst! Det er for så vidt, tror jeg, som med de allermest grundlæggende begivenheder i livet - man planlægger dem ikke. Tværtimod, så sætter de sig ved tilfældighedens tilskikkelse igennem bag om ryggen på os, næsten hvad enten vi vil

dem eller ej. Vi vælger dem ikke, vi vælger ikke vores liv, heller ikke vores død. Og vores børn vil vi få, støde dem fra os eller holde sammen med dem, og vores kærester, helt uden at kunne manøvrere frit og uafhængigt. Men blot for at kunne tro på vores liv, så indbilder vi os friheden, og især når noget lykkes for os i livet. Prisdrevet, sådan ser vi os sjældent, og da aldrig når vi kan høste nogen gunst af det sammentræf, som tilfældighederne har bragt os i.

Første kapitel fra romanen *Vinter ved daggry*, Rosinante, 1997

Paperback udg. Lindhardt og Ringhof 2003. ISBN 87-595-1939-8

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.